

בעין חינוכית

בעין חינוכית מספר 46, י"ד באלול תשס"ח

רקע

בחודשים האחרונים מוקרנת בערוץ yes סדרת דרמה העוסקת בחייהם של קבוצת רווקים ורווקות ציוניים-דתיים הנמצאים בראשית שנות השלושים של חייהם ודרים בביצה הירושלמית. הסדרה, "סרוגים", זוכה לאחוזי צפייה גבוהים (גם) אצל צעירי הציונות הדתית. לרבים מהם יש yes בבית ואחרים צופים אצל חברים או מעבירים ביניהם תקליטורים עליהם נצרבו הפרקים.

סרוגים וסורגים

הרב יונה גודמן, ראש תחום חינוך אמוני

העוסקים בשאלות של יצירה ותורה. השאלה שצריכה להעסיק אותנו היא אחרת לגמרי ואליה נקדיש את השורות הבאות. כוונתי למשמעות ה**חינוכית** של צפייה בסדרה כזו על ידי תלמידינו ותלמידותינו. כאן קיימת התלבטות כפולה: ראשית, האם אנו מעוניינים או שבעי רצון מכך שתלמידינו צופים בסדרה כזו? ושנית, האם חובתנו החינוכית לקיים דיון על הסדרה בכיתה? נשתדל בע"ה להתייחס לכל שאלה בנפרד:

א. האם מבחינה חינוכית אני רוצה שתלמידי יצפו בסדרה כזו? תשובתי החד משמעית היא – לא. לא הייתי רוצה שדמויות אלו ייהפכו למקור הזדהות עבור ילדינו. איני חפץ שיתבוננו בהערצה באנשים אשר אצלם אם האור בשבת ממש מפריע מותר לכבותו; שגם אם אתה 'דוס' רציני ולומד בישיבה גבוהה אתה יכול לנשק את החברה שלך; לא הייתי רוצה שיתרגלו לכך שייתכן שלבת דתייה יש מערכת יחסים (תרתי משמע) עם חבר חילוני. האם דברים כאלה קורים לפעמים במציאות? לצערנו, כן. אך האם אני רוצה להציב אותם בחלון ראווה ולהפוך את מחולליהם לגיבורי תרבות שניתן ללמוד מהם? התשובה החינוכית היא – לא. לשון אחר, השאלה החינוכית העיקרית אינה נוגעת לתכנית בה צופים כלל אזרחי המדינה (אם כי גם זו שאלה חשובה), אלא במה צופים ומה לומדים ילדינו. זאת ועוד, ערכי החיים שהדמויות

הופעתה של סדרת דרמה המרוכזת כולה בחייהם של צעירים ציוניים-דתיים, עוררה הדים רבים בציונות הדתית, ועשרות מאמרים שונים נכתבו על הנושא בתקשורת הכתובה והאלקטרונית. סיכום רוחב של חלק גדול מהכתבות יגלה, שהן דנו בעיקר באחד משני נושאים:

- א. האם ראוי להגן להציג קבל עם ועדה את 'הביצה' כמציאות העלולה להיתפס כמייצגת את אורח החיים הציוני-דתי כולו? האם אין כאן עיוות ויצירת רושם רע על ציבור שלם? האם אין חובתה של התקשורת להציג את הצדדים היפים שלנו, או לפחות לתת תמונה מאוזנת של סוגי חברות שונים הקיימים בתוכנו?
- ב. האם מותר ליוצר דתי לביים סדרה בה הוא מורה לשחקנים לעבור בפועל על איסורי תורה, בעיקר בתחום של בינו-ובינה?

מבט רוחב על שני הנושאים שנידונו רבות בכתבות השונות יעלה, ששניהם קשורים לדיון עקרוני בדבר מהותה של "יצירה דתית". השאלה הראשונה נוגעת בתפקידה הייצוגי של ה**יצירה** ואילו השנייה – בחובותיו של ה**יוצר**. ביחס לשני הנושאים עמדתי מגובשת: מותר לסדרה להתמקד בקבוצה מסוימת, מבלי להיות מחויבת לייצג את הציבור כולו. לעומת זאת, לבמאי אסור להורות על ביצוע איסורי תורה. אך שתי השאלות הללו פחות משמעותיות לאנשי חינוך, וניתן להשאיר אותן ליוצרים ולהוגים

מייצגות הם שטחיים, כשהכול אצלם נע רק סביב נושאים של בינו ובינה. קשה לתפוס אותם עסוקים באידאליים, בחסד או בלימוד תורה. הרי גם דיירי ה'ביצה' האמתיים, עסוקים במגוון תחומי עניין ולא רק ברכילות על בנים ובנות. הם עוסקים בעוד נושאים מלבד יציאה במקביל עם שני בנים תוך הסתרת הדבר, בהמצאת שקרים לבן אתו נקבע דייט כדי להצליח להיענות להצעה מאוחרת יותר של בן אחר ועוד. הם עסוקים בלימודים ובתחביבים, בערכים ובעבודה, ואף להם דעות ועמדות חשובות בנושאים שונים ברומו של עולם. הדמויות לחיקוי שהסדרה מציבה בפני צעירינו הן שטחיות וממוקדות רק בתחבולות של בינו ובינה. בחייהם יש קיום (חלקי) של מצוות התורה אך הם לחלוטין נטולי מפגש עם נותנה. על כן, כל עוד הדבר תלוי בי אעדיף שתלמידי לא יצפו בתכנית.

ב. מכאן לשאלה השנייה: האם ראוי להתייחס לסדרה בכיתה? התשובה לשאלה זו מורכבת, וזאת מסיבה כפולה. ראשית, מפני שעיקר המאמץ החינוכי צריך להיות מושקע בטיפוח מושגים חיוביים ונעלים ולא בניתוח משברים וקשיים. "מעט מן האור מגרש הרבה מן החושך" הוא לא רק שם של דף פרשת שבוע, אלא גם כלל בסיסי בחינוך. כמה נרצה או נוכל לרוץ אחרי תופעות לא ראויות ולהגיב עליהן? לטווח רחוק לא כך מסייעים לאנשים לצמוח לגדולות. שנית, יש חשש שדיון בכיתה על תופעה כמו הסדרה נותנת לה לגיטימציה ואף עשויה לגרות תלמידים תמימים לרוץ ולהשלים את החסר... על כן, כדי לקבל

הכרעה האם לקיים דיון כיתתי, יש צורך בביצוע בדיקה בין התלמידים. אם זכינו ותלמידינו כלל לא צופים בתוכנית, נוכל להמשיך לחוות אתם את ימי אלול, ללמוד על תשובה ולעסוק הרבה ב"עשה טוב". אך אם בדיקה, ישירה או אנונימית, באמצעות שאלון קצר שיבדוק גם נושאים נוספים, יגלה לנו כי רבים מתלמידינו מכורים לסדרה, אזי מבחינה חינוכית מצווים אנו להתמודד. לא ייתכן לעסוק רק בבנייה של אווירה תורנית מרוממת, תוך התעלמות ממסרים רבי עצמה שתלמידינו נחשפים אליהם כל שבוע מחדש. על כן, אם יסתבר כי רבים מתלמידינו צופים בתכנית, עלינו לשוחח אתם על כך ולהסביר להם במה הסדרה משדרת מסרים והתנהגויות שהן הפך מאמונתנו.

מסקנה זו מביאה אותנו לעיקרון חינוכי אחר שראוי לציין. לא ניתן להתמודד עם אף תופעה על ידי זלזול או ציניות. יש צורך בדיון ענייני ומנומק, בו מקשיבים בכנות לעמדת התלמידים ומביעים את עמדתנו בצורה בהירה ומנומקת.

סוף דבר, הייתי שמח אילו ניתן היה להקדיש את ימי אלול רק לשיעורים מרוממים על ערכה של התשובה. אך מעניין זה אנו לומדים לקח עקרוני. בכל דור תפקידנו החינוכי מחייב לבחון את הסכנות ואת הקשיים הייחודיים הניצבים בפני תלמידינו. לעתים נגלה כי יש צורך לשלב התמודדות גלויה ומפורשת אתם. זאת בד בבד עם עיסוק בעיקר, הוא בניינו של עולם תורני מרומם ומחייה.

תכלה שנה וקללותיה,
תחל שנה וברכותיה.

א. ניתן לעשות מנוי אישי (ללא עלות) על דפי "בעין חינוכית". נא לפנות לשרון: sharonz@orot.ac.il.

ב. נשמח אם תפיצו את הדברים הלאה, למשפחה ולחברים מחוץ למכללה.

ג. מומלץ לשמור על דפי "בעין חינוכית" לשימוש עתידי.

אורות ישראל
מכללה אקדמית לחינוך
תחום חינוך אמוני

בעין חינוך

ד. נשמח אם תפיצו את הדברים הלאה, למשפחה ולחברים מחוץ למכללה.